

Barndommen kommer i reprise til vi tar tak i den.

TEKST

Beate Heide

PUBLISERT 4. oktober 2018

HUN RETTET SEG opp og pustet hult mens hun sakte talte til ti. Hun prøvde å berolige seg selv uten å lykkes noe særlig. Selv om hun visste hva hun skulle si til kollegaene, var hun handlingslammet. Hun så forsamlingen gjennom en tunnel og svettet på hendene. En forelesning er ikke noe å være redd for, sa hun til seg selv. Likevel kjente hun at den indre uroen tiltok, og hun ble sugd innover i redselen – innover og tilbake til kjøkkenet med mor.

En stille jente

«Lille Frø», pleide moren å si, og se på henne med kjærlig blick – når hun bare hadde tid til det. Morens hender var alltid opptatt med en endeløs rekke av arbeidsoppgaver. Med myndig hånd delegerte hun oppgavene i den store søskenflokk. Det var alltid noe ugjort, noe å ha dårlig samvittighet for. Dårlig samvittighet smitter, akkurat som vannkopper og influensa, tenkte hun der hun satt på krakken ved siden av stolen til mor.

Det var om å gjøre å være stille, så stille som en mus og gjerne litt usynlig. Da fikk hun sitte i fred og pusle med tankene sine. Og tanker, det hadde hun nok av. Inne i hodet var det et helt lite univers av mennesker og dyr som hun spant drømmer og historier av. Der var hun prinsesse og helt om hverandre. Hun kunne prate med dyr, og hun var alltid beskytter for dem som led urett. Utenpå kunne ingen se rollene hun levde seg inn i.

Dét var en fordel med å være litt usynlig. Da slapp hun å bli bedt om å utføre så mange oppgaver. Når moren ramset opp alt som skulle utføres av plikter i dag, kjente hun ofte at hun ble svimmel. Dagens dont, pleide moren å si, og så sukket hun tungt. Det sukket kom helt nede fra dypet av magen, og hun kjente at det nesten rev henne i to.

Etter at faren var død, hadde moren fått så mye mer å tenke på. Det gjorde at hun var fraværende på en skummel måte. Det var som moren var ramlet inn i noen tunge tanker det var vanskelig å komme ut av. Ikke sånn at hun som bare var 10 år, helt visste hva tunge tanker var for noe. Fra krakken sin hadde hun hørt og sett bruddstykker av voksensamtaler med alvorlige ansikter og vanskelige ord. De voksne la sjelden merke til at hun var der. Hun var helt stille og prøvde å puste så lydløst at de ikke hørte henne. Da kunne hun følge med på morens ansikt. Noen ganger falt det helt fra hverandre. Da var det som om barnehjertet hennes ble en tung klump nede i magen. En klump som gjorde det umulig å svelge.

Fortid i nåtid

Tilbake til nåtiden og forelesningen: Hun kjente på ensomheten hun hadde vært fylt av som barn, tomheten og følelsen av å være usynlig. Jovisst, det var fortid og over. Nå var hun en voksen kvinne med solide erfaringer. Likevel ble de gamle følelsene levende når hun skulle være synlig for kollegaene sine. Det var som en del av henne vegret seg. Ville simpelthen ikke være synlig. Hun hadde opp gjennom årene snakket med tanter og onkler som kunne bekrefte bildet hun hadde av seg selv: «Vi visste nesten ikke at du var der, du hevdet deg aldri», kunne onkelen si. «Du var så stille at jeg nesten ikke husker deg som barn», hadde tanten sagt. Hun hadde lyst til å gråte ved slike uttalelser. Hvorfor hadde de ikke sett henne, den gangen, da hun hadde hatt behov for det? Hvorfor hadde de ikke snakket til henne?

Følelsene skilte ikke mellom fortid og nåtid. De overveldet henne fremdeles hver gang hun hadde vært dum nok til å si ja til å opptre offentlig. Dum nok? Det var en del av henne selv som sa det. Den stemmen var full av hånlige ord.

Noe viktig å si

Hun trakk pusten igjen, og tillot seg et øyeblikk å være det fortvilte lille barnet hun var den gang. Hun tillot seg å kjenne på følelsen av å være sårbar og avhengig av andre. Den følelsen hadde hun tidligere hatet.

En hånd strakk seg gjennom tiden til den fortvilte jenta hun en gang var. – Så så, sa hun til seg selv. Jeg er hos deg, og jeg skal passe på deg! Snart skal du og jeg snakke om den gangen da pappa ble borte. Men akkurat nå må jeg gå, for jeg har noe viktig å si til kollegaene mine. Det må jeg gjøre først. Etterpå, etterpå, Lille Frø, skal du og jeg snakke sammen om hvordan det var for deg.

Hun så den alvorlige lille 10-åringen for sitt indre blikk. Det var slett ikke for seint, slett ikke. Barndommen kommer i reprise til vi tar tak i den, tenkte hun.

Hun gikk frem på talerstolen, justerte mikrofonen og sa: «Jeg er så glad for at jeg står her i dag.»

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 56, nummer 10, 2018, side 926-927

TEKST

Beate Heide, klinisk pedagog, Trondheim